

POLITICA EUROPEANĂ DE SECURITATE ȘI APĂRARE

Lucrarea de față a fost elaborată în cadrul proiectului Phare RO-2002/000-586.03.01.04.02 – “Formare inițială în afaceri europene pentru funcționarii publici din administrația publică centrală” implementat de Institutul European din România în colaborare cu EUROMED – Euro Mediterranean Networks din Belgia în anul 2005.

Lucrarea face parte din Seria Micromonografii - Politici Europene.

CUPRINS: UNIUNEA EUROPEANĂ: POLITICA EUROPEANĂ DE SECURITATE ȘI APĂRARE

1. Mediul internațional de securitate la începutul secolului XXI	1
1.1 Repere generale ale stării actuale de securitate	1
1.2 Noi amenințări la adresa securității internaționale - perspectiva europeană	3
1.3 Posibile răspunsuri la noile provocări	4
2. Politica Externă și de Securitate și Apărare Comună (PESAC) – istoric, evoluție și perspectivă	4
2.1 De la Tratatul de la Bruxelles la Actul Unic European	4
2.2 Apariția conceptului Identitate Europeană de Securitate și Apărare	5
2.3 Două noi concepte: Politică Externă și de Securitate Comună (PESC) și Politică Europeană de Securitate și Apărare (PESA)	5
2.4 Consolidarea conceptului de Politică Europeană de Securitate și Apărare (PESA)	7
2.5 Constituția Europeană și Politica de Securitate și Apărare Comună (PSAC)	7
3. Obiective strategice pentru securitatea europeană	8
4. Politica de securitate și apărare a României din perspectiva PESA	9
4.1 Poziția României față de Politica Europeană de Securitate și Apărare	9
4.2 Concluzii și recomandări	10
Anexe 1	12
Anexe 2	13

1. Mediul internațional de securitate la începutul secolului XXI

1.1 *Repere generale ale stării actuale de securitate*

Perioada de pace și stabilitate fără precedent pe care o traversează Europa la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI se datorează existenței Uniunii Europene. Ea este cea care a generat nu doar un nivel ridicat de dezvoltare economică pe continent, ci și o nouă abordare a securității, întemeiată pe soluționarea pașnică a disputelor și pe cooperarea internațională multilaterală prin intermediul unor instituții comune¹.

Prin contrast cu aceste evoluții pozitive din vestul continentului, în alte părți ale Europei, și mai ales în Balcani, s-au înregistrat după 1990 o serie de crize, care s-au derulat în contextul reșezărilor geopolitice ce au urmat sfârșitului războiului rece. O caracteristică esențială a acestora a fost aceea că ele au avut loc cel mai adesea în interiorul statelor și mai puțin între acestea. În această perioadă forțe militare provenind din Europa au fost trimise în străinătate mai mult decât în orice altă perioadă, inclusiv în regiuni precum Afganistan, Republica Democrată Congo sau Timorul de Est.²

Desigur că un rol crucial în asigurarea securității europene l-a jucat SUA, atât prin angajamentele de securitate față de Europa luate în cadrul NATO, cât și prin sprijinul acordat integrării europene.

La nivel mondial încheierea războiului rece a determinat, cel puțin din punct de vedere militar, trecerea la o lume unipolară, în care SUA dețin o poziție dominantă, la foarte mare distanță de orice alt stat. Cu toate acestea, experiența perioadei recente a arătat că nici un stat, nici măcar o superputere precum SUA, nu poate aborda problemele globale de securitate de unul singur.

Mediul internațional de securitate a înregistrat o schimbare dramatică după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001. Până la 11 septembrie fenomene precum terorismul, traficul de droguri, traficul de arme mici, migrația ilegală, spălarea de bani acționau aproape separat. Ca urmare, instituțiile naționale și

internaționale abordau separat aceste fenomene, cu mai multă sau mai puțină eficiență. Dintr-o dată s-a descoperit că în practică ar putea fi observat un nexus al acestor probleme diferite, utilizat de către rețelele criminale interne și transfrontaliere ca o cale de a îmbunătăți eficiența activității lor.

După tragicele evenimente din 11 septembrie 2001, omenirea este încă confuză privind cauzele, mecanismele activităților criminale. A devenit evident faptul că următorul 11 septembrie 2001 este posibil în orice moment cu diferite ținte, resurse, tehnici și rezultate. Între intervenția din Afganistan și atacul asupra Irakului, alianțele împotriva terorismului au înregistrat diferite evoluții.

Noile relații dintre Statele Unite și Rusia, pe de o parte, și dintre NATO și Uniunea Europeană, pe de altă parte, marchează în prezent mediul internațional de securitate – un nou parteneriat, dar și noi tensiuni. În aceste circumstanțe lipsa de bani, de timp, de viziune și de voință politică ar putea afecta nu doar securitatea națională, cât mai ales pe cea internațională.³

În acest context, mai ales după 1998, Uniunea Europeană a dat un nou impuls eforturilor de întărire a securității și de definire a dimensiunii de apărare la nivel european. Dezvoltarea unei politici externe și de securitate comune a inclus și ideea definirii unei politici comune de apărare, menționată în mod explicit în Tratatul de la Amsterdam.

În același timp, Uniunea Europeană s-a arătat tot mai mult preocupată de finalizarea propriilor reforme instituționale, mai ales în contextul extinderii, precum și de finalizarea dezbaterilor pe tema construcției politice ce va defini viitorul Europei. Aceste dezbateri, cel puțin cele determinate de discutarea Constituției Europene, au șanse rezonabile de a fi reluate în special după votul negativ din Franța și Olanda, cât și după Întâlnirea la nivel înalt de la Bruxelles (iunie 2005).

Începând cu 1 mai 2004, Uniunea Europeană se definește ca o uniune de 25 de state, reunind circa 450 de milioane de locuitori și producând circa 25% din PIB-ul mondial. Devenită actor economic global, UE va trebui să participe mai substanțial și la mecanismele de asigurare a securității globale, chiar dacă formele concrete ale acesteia implicări pentru moment nu sunt încă clar precizate.

¹ Javier Solana, *A secure Europe in a better world*, Thessaloniki European Council, June 20, 2003, la <http://www.eu.int./oressdata/EN/reports/76255.pdf>.

² Liviu Muresan, Adrian Pop, Florin Bonciu, *The European Security And Defence Policy – A factor of influence on the actions of Romania in the field of security and defence, research paper*, The European Institute of Romania, București, 2004, pg. 9 și urm.

³ Liviu Muresan, *The New International Security Landscape*, in "Defense and Security Sector Governance and Reform in South East Europe: Insights and Perspectives", Second volume: Macedonia, Moldova, Romania, edited by J. Trapans and P. Fluri, DCAF-Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, Geneva/Belgrade, 2003

Din perspectiva României, mediul internațional de securitate a evoluat după 1990 în sensul creșterii complexității și interdependențelor din relațiile internaționale. Drept urmare, stabilitatea internațională nu poate fi astăzi concepută decât în baza cooperării pe multiple planuri la nivelul comunității internaționale, și, mai ales, prin intermediul dialogului în cadru instituționalizat, prin creșterea implicării marilor organizații internaționale în definirea stării de securitate a lumii⁴.

În anii '90 cooperarea și dialogul instituționalizat s-au manifestat mai ales la nivelul următoarelor organizații:

- la nivelul NATO, care a deținut un rol esențial în întărirea securității euroatlantice după încheierea războiului rece. NATO a deschis și dezvoltat parteneriatul politico-militar, cooperarea și dialogul consolidat cu fostele state adversare, inclusiv România; a manifestat interes și receptivitate pentru primirea de noi membri; și-a demonstrat angajamentul de a contribui la prevenirea conflictelor și managementul crizelor, inclusiv prin operațiuni în sprijinul păcii (de exemplu în Balcani).
- la nivelul ONU, mai ales prin intermediul Consiliului de Securitate, care a deținut un rol important în dialogul internațional pe tema securității și stabilității mondiale. Această importanță a fost confirmată și de conferirea, în anul 2001, a Premiului Nobel pentru Pace Organizației Națiunilor Unite și secretarului său general.
- la nivelul OSCE, care a reprezentat cea mai cuprinzătoare instituție regională de securitate, și care a jucat un rol semnificativ în promovarea păcii și stabilității, în întărirea securității prin cooperare și în promovarea democrației și drepturilor omului. OSCE s-a manifestat vizibil mai ales în domeniile diplomației, prevenirii conflictelor, managementului crizelor și reabilitării post-conflict.

Noile circumstanțe internaționale reclamă noi reguli în domeniul securității internaționale. Redefinirea regulilor privind securitatea internațională după prăbușirea ordinii bipolare ridică însă numeroase probleme, nu doar de ordin practic, ci chiar și de ordin conceptual, inclusiv pentru SUA, aflate deocamdată în poziția de singură superputere.

Aceste dificultăți sunt determinate de mai mulți factori:

- mediul internațional a devenit mult mai dinamic și mai complex decât în perioada războiului rece;
- lipsa unui consens privind modul de abordare a securității internaționale a permis manifestarea diverselor grupuri de interese la toate nivelurile, astfel încât nu au putut fi elaborate politici consistente;
- datorită proliferării accesului la informații în timp real (așa-numitul „efect CNN”) liderii politici trebuie să ia de multe ori decizii de moment care nu permit evaluări mai profunde;
- multiplicarea instituțiilor specializate la nivel național și internațional care abordează problemele din unghiuri specifice și determină analize și decizii fragmentate;
- lipsa unui „model de securitate” rezonabil și acceptabil pentru majoritatea țărilor lumii a favorizat reacții ad-hoc și abordări punctiforme.

Din punct de vedere practic, la începutul secolului XXI actorii cu impact global în domeniul securității sunt SUA, Europa, Rusia, China, India și Japonia. O viziune interesantă este cea a lui Zbigniew Brzezinski care consideră că esența noii structuri de securitate a lumii se află în relația dintre SUA și Eurasia (care cuprinde pe lângă Europa, toate celelalte țări enunțate mai sus)⁵. În cadrul acestei relații se pot identifica două triumphiuri de putere eurasiatică:

- SUA, Europa, Rusia;
- SUA, China, Japonia.

Ca un răspuns la hegemonia SUA se pot înregistra noi combinații bazate pe interese geopolitice, acces la surse de energie, tehnologie nucleară, activități spațiale, infrastructuri critice ș.a. Se pot observa noile formule: Rusia – China - India; Rusia – China; Rusia – Franța ș.a.⁶

Observația cea mai pertinentă referitoare la cele două triumphiuri de putere este aceea că, în fiecare din ele, una din puteri (Europa și, respectiv, Japonia) mizează clar pe ideea de stabilitate și securitate internațională, în vreme ce câte una din celelalte puteri (China și respectiv Rusia) rămân deschise și interesate în eventuale mutații geopolitice.

Un alt punct pertinent de vedere, complementar celui anterior, consideră că la originea „noii schisme mondiale” s-ar afla tensiunea dezvoltată între două „câmpuri” diferite de putere, întemeiate pe principii opuse de organizare: pe de o parte Statele Unite ale Americii, adeptele ale unipolarității, pe de altă

⁴ Vezi *Strategia de Securitate Națională a României*, secțiunea consacrată mediului internațional de securitate, la <http://www.mapn.ro/strategiasecuritate/strategsecuritmediul.html>.

⁵ Zbigniew Brzezinski (ed.), *The Geostrategic Triad – Living with China, Europe and Russia*, The Center for Strategic and International Studies Press, The CSIS Press, Washington, DC, 2001.

⁶ www.tol.cz/look/TOL/article

parte ceilalți actori majori ai scenei internaționale – Uniunea Europeană, Rusia, China, Japonia – adepți ai multipolarității⁷.

1.2 *Noi amenințări la adresa securității internaționale - perspectiva europeană*

După 11 septembrie 2001 (SUA) și 11 martie 2004 (Spania), mai mult ca oricând, riscurile la adresa mediului internațional de securitate și, în primul rând, cele legate de proliferarea terorismului și a armelor de distrugere în masă se cer a fi combătute printr-o cooperare flexibilă, multilaterală, echilibrată și consecventă între state, care să includă măsuri vizând eliminarea progresivă a cauzelor producerii lor.

Globalizarea, manifestată prin accentuarea interdependențelor multiple dintre state, precum și prin liberalizarea fluxurilor mondiale de mărfuri, servicii, capital și informații a făcut ca riscurile interne și externe să se poată genera și potența în mod reciproc.

Pe fondul unei creșteri a gradului de complexitate și de impredictibilitate al amenințărilor internaționale, îmbunătățirea mediului de securitate internațional impune ca măsurile interne de management al crizelor să fie mai bine coordonate, iar schimbul de informații strategice între statele implicate să se producă în timp real.

Factorii de decizie – atât civili, cât și militari – din sectorul de securitate sunt chemați să dea răspuns noilor provocări. Instrumentele, pregătirea, bugetele disponibile, cooperarea interagenției apar astfel nu numai ca insuficiente, dar uneori inadecvate față de riscurile vechi și noi la adresa securității naționale și internaționale. Se înregistrează probleme de degradare ireversibilă a mediului, de creștere a frecvenței dezastrelor naturale, de noi tensiuni legate de subdezvoltare pe relația nord-sud ș.a.⁸

Din perspectiva unui mediu internațional de securitate caracterizat de o complexitate crescândă, Uniunea Europeană nu pare a fi în prezent amenințată de conflicte de tip clasic, constând în atacuri armate pe scară largă, în schimb o serie de alte amenințări

se profilează la orizont, fiecare dintre ele fiind greu predictibile și relativ difuze, ceea ce le face, într-un fel, mult mai greu de contracarat în condițiile unei ștergeri a granițelor dintre amenințările cu caracter intern și cele cu caracter extern.⁹

Din punct de vedere european sunt de remarcat în mod special:

- **Terorismul internațional**, care reprezintă o amenințare strategică. Acest nou tip de terorism este legat de mișcări religioase fundamentaliste care au cauze deosebit de complexe. Dincolo de riscurile imediate, terorismul amenință deschiderea și toleranța specifice societăților democratice.
- **Proliferarea armelor de distrugere în masă** reprezintă o altă importantă amenințare contemporană la adresa păcii și securității țărilor și popoarelor. Riscurile deosebite determinate de acest tip de amenințare rezidă în faptul că prin intermediul armelor de distrugere în masă un grup terorist de mici dimensiuni poate provoca pierderi care anterior nu puteau fi cauzate decât de armate ale unor state naționale.
- **Existența unor structuri statale slabe (*failed states*) și amplificarea crimei organizate.** În unele părți ale globului (Somalia, Liberia, Afganistan, Bosnia și Herțegovina, Serbia și Muntenegru, Kosovo, etc) existența unor structuri statale slabe, conflictele civile și accesul la arme au determinat întărirea pozițiilor crimei organizate. Aceste situații sunt amenințări la adresa securității, prin sprijinirea traficului de droguri sau a celui de ființe umane.
- **Conflictele regionale** subminează fundamentele securității și stabilității și creează pre-condiții pentru terorism și crimă organizată, precum și distrugerea speranței și disperare ceea ce poate contribui indirect la proliferarea WMD (arme de distrugere în masă – lb. engleză);
- **Crima organizată** amenință Europa prin traficul de droguri, traficul de ființe umane, imigrația ilegală și traficul ilegal de arme mici ș.a. Legăturile dintre terorismul internațional și crima organizată au devenit evidente. *

⁷ Vezi prefața lui Adrian Pop la volumul elaborat de Beaumarchais Center for International Research, *Puteri și influențe*, Editura Corint, București, 2001, p. 7.

⁸ Liviu Muresan, *Riscuri și provocări în scenariile și strategiile ante și post Praga 2002*, în "Colocviu Strategic", nr.6/iulie 2002, Academia de Înalte Studii Militare, Centrul de Studii Strategice de Securitate

⁹ Liviu Muresan, Adrian Pop, Florin Bonciu, *op.cit.*, pg. 15

La București funcționează începând din anul 2000 Centrul Regional pentru Combaterea Infrafracționalității Transfrontaliere (Centrul SECI) prin cooperarea a 12 state din Sud Estul Europei (Albania, Bosnia Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, Macedonia, Republica Moldova, România, Slovenia, Serbia-Muntenegru, Turcia, Ungaria). Acest Centru este partener operativ la nivel regional al INTERPOL, EUROPOL, FBI ș.a.

1.3 Posibile răspunsuri la noile provocări

Ca răspuns la aceste noi pericole și amenințări, statele lumii, în primul rând statele cu potențial militar semnificativ, au în vedere noi principii de organizare a securității regionale și globale care să se constituie în noi oportunități de pace bazate pe:

- democrație;
- guvernare eficientă;
- respectarea legilor.

Politica Europeană de Securitate și Apărare este în căutarea unei legislații democratice pentru că în practică PESA se referă la „comandă, ascultare și secret, în condițiile în care logica militară este foarte diferită de luarea deciziei în mod public și deliberativ, caracteristic democrațiilor”.¹⁰

- PESA și sprijinul public

În general politica externă, de securitate și apărare sunt privite ca având un impact neglijabil asupra vieții de fiecare zi a cetățenilor. Se constată, urmare a unor sondaje, că cetățenii acordă puțină atenție acestor domenii și că, în general, sunt puțin informați în probleme de politică internațională.

Se poate folosi formula de „consens permisiv” atunci când se vorbește despre atitudinea binevoitoare a cetățeanului european față de PESA. Această atitudine se referă în primul rând la proiectul de a avea o politică europeană de securitate și apărare și mai puțin, la o PESA „în acțiune”. Desfășurarea unor forțe militare sau politice europene în afara granițelor Uniunii Europene implică riscuri considerabile.

- PESA și democrația națională

Pornind de la realitatea că toate statele membre ale Uniunii Europene sunt democrații consolidate, se poate constata o multitudine de diferențe de forme de manifestare a tradițiilor democratice.

Deciziile luate de către factorii responsabili trebuie să fie justificabile față de cetățeni, aceștia având dreptul de a participa la ele.

Pe lângă guverne formate ca urmare a unor alegeri libere și responsabile pentru deciziile lor, instituțiile societății civile, în primul rând organizațiile nonguvernamentale, pot contribui la articularea preocupărilor /îngrijorărilor cetățenilor.

- Parlamentul European și PESA

Devine tot mai evident faptul că interdependența și integrarea în politica europeană de securitate și apărare determină o tot mai mare incapacitate a dimensiunii parlamentare naționale să asigure o legitimitate democratică în cadrul PESA, cooperare interparlamentară în probleme de securitate și apărare trebuie să cuprindă și Adunarea Interimară a Uniunii Europene Occidentale, care să nu mai fie privită de către Parlamentul European ca un competitor ci ca un colaborator.

- PESA și dreptul internațional

Ca o sursă de legitimitate pentru acțiunile militare, dreptul internațional a câștigat în importanță, în timp ce un număr tot mai mare de misiuni nu mai sunt motivate prin auto-apărare.

Democrația, guvernarea eficientă și respectarea legilor, în calitate de noi principii ale securității globale, presupun ca relațiile dintre state să țină cont de existența unor interese divergente, fără a face apel la utilizarea forței ca metodă de rezolvare a conflictelor.

Contracararea noilor amenințări presupune o nouă resolidarizare a statelor lumii în toate domeniile, prin stabilirea unor forme de acțiune conjugată a tuturor națiunilor care împărtășesc interese și valori comune.

2. *Politica Externă și de Securitate și Apărare Comună (PESAC) – istorie, evoluție și perspectivă*

2.1 *De la Tratatul de la Bruxelles la Actul Unic European*

O primă etapă a proiectului unei Europe a apărării a fost marcată de semnarea, la 17 martie 1948, a Tratatului de apărare colectivă de la Bruxelles, de către cinci țări vest-europene: Franța, Marea Britanie, Belgia, Luxemburg și Olanda. Evoluția ulterioară a proiectului a fost însă influențată și chiar modelată, în bună măsură, de înființarea, la 4 aprilie 1949, a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord.¹¹ La începutul anilor '50, SUA au elaborat planul reînarmării R.F. Germania, ceea ce a stârnit opoziția

¹⁰ Wolfgang Wagner: “The democratic legitimacy of European Security and Defence Policy”, Occasional papers, No. 57, Aprilie 2005, European Union Institute for Strategic Studies, Paris p. 11

¹¹ Liviu Muresan, Adrian Pop, Florin Bonciu, *op.cit.*, pg. 19 și urm.

vehementă a Franței. Pentru a înlătura temerile pe care le-ar fi provocat, la numai câțiva ani de la sfârșitul celei de a doua conflagrații mondiale, restaurarea unei armate germane, și a ancora ferm reînarmarea R.F.G. în proiectul construcției europene, Franța a venit, în octombrie 1950, cu un contra-proiect, așa-numitul plan Pleven: cel al constituirii unei Comunități Europene de Apărare (*European Defence Community*).

Totodată, în septembrie 1952, au fost inițiate negocieri menite a implementa articolul 38 al tratatului CEA, ce stipula necesitatea instituirii unui control democratic consolidat asupra noii comunități. Noul proiect trebuia să ia forma unei Comunități Politice Europene (*European Political Community*), întemeiată pe un sistem de organisme comune de luare a deciziilor.

Dacă ar fi fost transpuse în practică, cele două noi preconizate comunități europene ar fi avut drept rezultat un grad de integrare europeană apropiat celui al unei confederații. Însă la 30 august 1954 Adunarea Națională a Franței (Parlamentul francez) a refuzat să ratifice tratatul ce institua Comunitatea Europeană de Apărare, în aceste condiții atât proiectul CEA cât și cel înrudit acestuia, al unei Comunități Politice Europene, căzând în desuetudine¹².

Ulterior, la 23 octombrie 1954, în urma semnării Acordurilor de la Paris, ce modificau Tratatul de la Bruxelles pentru a permite Germaniei Federale să participe la Alianța Nord-Atlantică în condiții acceptabile pentru vecinii săi, celor cinci țări semnatare ale Tratatului de la Bruxelles li s-au adăugat două state vest-europene foste inamice în timpul celui de al doilea război mondial, Italia și Germania (Federală), noua organizație primind denumirea de Uniunea Europei Occidentale (UEO).

2.2 *Apariția conceptului Identitate Europeană de Securitate și Apărare*

Conceptul de Identitate Europeană de Securitate și Apărare (*European Security and Defence Identity*) a apărut și s-a dezvoltat în cadrul NATO, în a doua jumătate a anilor '80, pe fondul reactivării, după o lungă „hibernare”, în urma Declarației summitului UEO de la Roma, a Uniunii Europei Occidentale. Declarația de la Roma confirma dorința celor șapte membri ai UEO de a coopera în interiorul organizației prin

armonizarea punctelor de vedere asupra problemelor specifice legate de securitatea europeană.

Revigorarea UEO a fost impulsionată și de Actul Unic European din 1986. Într-o primă formulare, conceptul de *Identitate Europeană de Securitate și Apărare* apare explicit formulat în acest document, prin dezvoltarea și aplicarea la sfera securității și apărării a ideii de identitate europeană, înscrisă în paragraful 14 din *Documentul asupra identității europene*, dat publicității la Copenhaga, la 14 decembrie 1973.

În prima jumătate a anilor '90 Uniunea Europei Occidentale a cunoscut un proces de consolidare, prin accesarea în organizație a Spaniei, Portugaliei (în 1990) și Greciei (în 1992), prin integrarea ca membri asociați în Consiliul UEO, a Islandei, Norvegiei și Turciei (în 1991), prin înființarea, sub impuls francez, a unor structuri instituționale permanente – Comitetul Militar, Institutul pentru Studii de Securitate de la Paris (1990), Centrul Satelitar de la Torrejon (1991), Celula de Planificare (1992), Grupul Vest-European de Armamente (*Western European Armaments Group*, WEAG, 1992) și Centrul Situațional (1995) –, precum și prin apariția forțelor multinaționale europene – EUROCORP (Corpul European), EUROFOR (Forța Europeană de Uscat), EUROMARFOR (Forța Maritimă Europeană), Grupul Aerian European, Divizia Centrală Multinațională, Forța Amfibie Britanico-Olandeză, etc¹³.

2.3 *Două noi concepte: Politică Externă și de Securitate Comună (PESC) și Politică Europeană și de Securitate și Apărare (PESA)*

Conceptul Identității Europene de Securitate și Apărare s-a dezvoltat în strânsă corespondență cu alte două concepte, dezvoltate ulterior. Este vorba, în primul rând, de Politică Externă și de Securitate Comună – PESC (*Common Foreign and Security Policy* – CFSP), ce denumește un capitol distinct (Titlul V) al Tratatului de la Maastricht și care reprezintă unul din cei trei piloni ai construcției europene. În al doilea rând, este vorba de Politică Europeană de Securitate și Apărare – PESA (*European Security and Defence Policy*, ESDP) sau, respectiv, Politică Europeană de

¹² Charlotte Bretherton and John Vogler, *The European Union as a Global Actor*, Routledge, London and New York, 1999, p. 200. Vezi, de asemenea, Vitaly Zhurkin, *European Security and Defence Policy: Past, Present and Probable Future*, la <http://www.iip.at/publications/ps/0303zhurkin.html> și *New Historical Literature: European Defence Community, European Political Economy and the Beyen Plan (1950-1954)*, la <http://www.let.leidenuniv/history/rtg/res1/edc.html#epc>.

¹³ J. Bryan Colleser, “Cum s-a strecurat apărarea în PESC: Uniunea Europei Occidentale (UEO) și identitatea apărării și securității europene (IASE), în Maria Green Cowles și Michael Smith, *Starea Uniunii Europene: Risc, reformă, rezistență, relansare*, Vol.5, Editura CLUB EUROPA, 2002, p. 391. Vezi și Giuseppe Spinelli, „EUROFOR. Una nuova forza per l'Europa”, în *Rivista Militare*, no. 3/1997, p. 57.

Securitate și Apărare Comună – PESAC (*Common European Security and Defence Policy*, CESDP) concept care a dobândit în ultimii ani tot mai multă substanță și care este parte componentă intrinsecă a PESAC.

În procesul decizional al PESAC este implicată o pleiadă întreagă de instituții comunitare: Consiliul European, Consiliul Uniunii Europene, Comisia Europeană (cu precădere Comisarul pentru Relații Externe), Parlamentul European, Președinția, statele membre, Secretariatul General al Consiliului condus de Înalțul Reprezentant pentru PESAC, reprezentanții speciali, Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER), Comitetul Politic, Unitatea de planificare politică și avertizare timpurie (aflată în subordinea Secretariatului General al Consiliului).

Conceptul de Politică Europeană de Securitate și Apărare (PESA) s-a cristalizat la Consiliul European de la Köln (iunie 1999), în perioada imediat următoare conflictului din Kosovo și subsecvent înțelegerii franco-britanice de la St. Malo (decembrie 1998), dobândind noi valențe prin deciziile ulterioare ale aceluiași for european de la Helsinki (10-11 decembrie 1999), Lisabona (23-24 martie 2000), Santa Maria da Feira (19-20 iunie 2000), Nisa (7-9 decembrie 2000), Göteborg (15-16 iunie 2001), Laeken (14-15 decembrie 2001), Sevilla (21-22 iunie 2002), Bruxelles (24-25 octombrie 2002), Copenhaga (12-13 decembrie 2002), Bruxelles (20-21 martie 2003), Salonic (19-20 iunie 2003) și Bruxelles (12-13 decembrie 2003).

În esență, PESA presupune dezvoltarea unei capacități de decizie autonome și, în cazul în care Alianța Nord-Atlantică ca întreg nu este angajată, lansarea și coordonarea unor operațiuni militare sub autoritatea UE, ca răspuns la situații de criză, angajarea resurselor de către statele membre la astfel de operațiuni bazându-se pe decizii suverane. Din acest ultim punct de vedere este important de subliniat că PESA este un *proces interguvernamental*, controlul politic asupra PESA fiind exercitat de șefii de stat și de guverne ale statelor membre, iar cel financiar, de către parlamentele naționale.

Obiectivul principal al PESA (*Headline Goal*), așa cum a fost el stabilit de către Consiliul European de la Helsinki, din 10-11 decembrie 1999, îl reprezintă capacitatea statelor membre de a mobiliza până în anul 2003, a desfășura în termen de 60 de zile și a susține cel puțin un an, forțe militare ce pot atinge nivelul a 15

brigăzi, respectiv 50.000-60.000 de oameni¹⁴. Aceste forțe trebuie să fie capabile să îndeplinească întreg spectrul misiunilor Petersberg.

Începând cu reuniunea Consiliului European de la Helsinki, s-a abordat și problema capacităților instituționale ale Uniunii pentru facilitarea procesului decizional, ajungându-se la un acord în ceea ce privește înființarea unor organisme politice și militare permanente – Comitetul Politic și de Securitate, Comitetul Militar și Stafful Militar.

Comitetul Politic și de Securitate (cunoscut prin acronimul său francezesc, COPS), reunește reprezentanții naționali permanenți cu rang de ambasadori, componența sa fiind așadar similară Consiliului Nord-Atlantic al NATO. Prezidat de ambasadorul ce reprezintă țara ce deține președinția prin rotație a UE, COPS exercită, sub autoritatea Consiliului, controlul politic și coordonarea strategică a operațiunilor militare ale UE și înaintea Comitetului Militar principii de acțiune. În timpul unei crize, COPS este prezidat de Înalțul Reprezentant al UE pentru PESAC.

Comitetul Militar al UE (*EU Military Committee*, EUMC), asemănător Comitetului Militar al NATO, este compus din șefii apărării sau reprezentanții militari ai acestora din statele membre. Comitetul Militar oferă consiliere militară și înaintea propunerii COPS și îndrumare militară Statului Major. În timpul unei operațiuni, EUMC monitorizează desfășurarea adecvată a acesteia.

La rândul său, Stafful Militar al UE (*EU Military Staff*, EUMS) se ocupă de avertizarea timpurie, evaluarea situațiilor și planificarea strategică pentru sarcinile Petersberg, inclusiv de identificarea forțelor europene naționale și multinaționale și implementează, sub îndrumarea EUMC, politicile și deciziile PESA. Pe scurt, EUMS este sursa expertizei militare în cadrul UE.

PESA mai include, în conformitate cu decizia reuniunii Consiliului European de la Santa Maria da Feira, crearea până în anul 2003, a unei forțe civile de reacție rapidă formată din circa 5.000 de ofițeri de poliție, care să fie capabilă să desfășoare 1.000 dintre ei în termen de 30 de zile, pentru gestionarea crizelor în domenii precum activitățile polițienești, ajutorul umanitar, repunerea în funcțiune a structurilor administrative și juridice, activități de căutare-salvare, supravegherea alegerilor,

¹⁴ „Presidency Progress Report to the Helsinki European Council on Strengthening the Common European Policy on Security and Defence”, în *European Union Foreign, Security and Defence Policy. Basic Documents*, pp. 278-279.

respectarea drepturilor omului, etc¹⁵. Instituționalizarea activității în sfera prevenirii conflictelor, consolidării păcii și a stabilității interne a statelor, zonelor sau regiunilor în criză sau amenințate de crize s-a făcut prin instituirea, înaintea summitului de la Feira, a Comitetului pentru Aspectele Civile ale Gestionării Crizelor, ca un al patrulea organism permanent PESA. Comitetul pentru Aspectele Civile ale Gestionării Crizelor înaintează informații, recomandări și opinii Comitetului Politic și de Securitate.

2.4 Consolidarea conceptului de Politică Europeană de Securitate și Apărare

Fără îndoială, inițiativa celor patru națiuni în domeniul apărării comune și-a propus să corecteze unele din deficiențele PESA, semnalate de multă vreme de analiștii politico-militari de o parte și de alta a Atlanticului. În același timp însă, prin anunțarea intenției de a crea un centru separat pentru planificarea operațiilor UE, ea a marcat și un soi de „trecere a Rubiconului”, în sensul că înțelegerea tacită care a existat aproape jumătate de secol în UE potrivit căreia integrarea economică și chiar politică pot fi edificate la nivelul Europei, dar securitatea rămâne o chestiune transatlantică, era acum încălcată.

În general, Consiliul European de la Salonic (19-20 iunie 2003) s-a limitat a lua doar acele decizii circumscrise PESA care puteau întruni consensul: dezvoltarea capacităților militare ale UE, incluzând întreg spectrul misiunilor Petersberg și Forța de Reacție Rapidă; continuarea lucrului la Programul UE pentru Prevenirea Conflictelor Violente, cu accent pe Balcanii Vestici; instituirea unei baze de date, pe bază de voluntariat, pentru combaterea terorismului; adoptarea unei Declarații asupra neproliferării armelor de distrugere în masă; și crearea, până în 2004, sub autoritatea Consiliului, a unei agenții interguvernamentale în domeniul capacităților de apărare, dezvoltării, cercetării, achizițiilor și armamentelor.

2.5 Constituția Europeană și Politica de Securitate și Apărare Comună – PSAC

În Constituția Europeană noul concept Politică de Securitate și Apărare Comună - PSAC (*Common Security and Defence Policy*, CSDP) înlocuiește, deopotrivă vechiul concept Politică Europeană de Securitate și Apărare - PESA, cât și varianta sa „desfășurată”, Politica Europeană de Securitate și Apărare Comună - PESAC .

Constituția Europeană conține prevederi distincte cu privire la acțiunile externe ale Uniunii Europene (Titlul V). Acestea din urmă cuprind o serie de elemente interdependente, între care:

- politica comercială comună;
- politica externă comună;
- politica comună de securitate și apărare;
- dezvoltarea cooperării;
- asistența umanitară¹⁶.

În cadrul fiecăruia din aceste elemente componente, principalele obiective ale acțiunilor externe ale Uniunii Europene au în vedere respectarea a două principii fundamentale:

- acțiunile externe trebuie să se bazeze pe principiile care au guvernat crearea, dezvoltarea și lărgirea Uniunii Europene;
- acțiunile externe trebuie să urmărească maximizarea cooperării statelor membre în toate domeniile relațiilor internaționale.

Capacitatea de a acționa într-o Uniune de 25, 27 sau mai multe state, va depinde în mare măsură de abilitatea conducerii politice de a defini țeluri strategice și a impulsiona implementarea lor în politica curentă. Din acest punct de vedere, Constituția Europeană învederează un progres cert prin instituirea funcțiilor permanente de președinte al Consiliului European și Ministru al Afacerilor Externe al Uniunii.

Constituția Europeană aduce și cinci elemente de noutate importante în sfera Politicii de Securitate și Apărare Comune:

- extinderea misiunilor Petersberg;
- decizia înființării unei Agenții Europene privitoare la Armamente, Cercetare și Capacități Militare;

¹⁵ François Heisbourg, “L’Europe de la defense dans l’Alliance atlantique”, în *Politique Etrangere*, no. 2, 1999, pp. 219-233. Vezi, de asemenea, Adam D. Rotfeld, „Europe: The Institutionalized Security Process”, în *SIPRI Yearbook 1999*, Stockholm International Peace Research Institute, 1999, pp. 235-265 și Peter van Ham, *Europe’s New Defense Ambitions: Implications for NATO, the US, and Russia*, George C. Marshall European Centre for Security Studies, The Marshall Center Papers No.1, April 30, 2000, pp. 10-12.

¹⁶ *The Future of Europe – debate, Title V: External Action of the Union*, European Commission, Secretariat General, Document TF-AU/3, 2003.

- aplicarea cooperării structurate (*structured cooperation*) la misiunile internaționale;
- posibilitatea cooperării mai strânse (*closer cooperation*) a statelor Uniunii în sfera apărării reciproce (*mutual defence*); și
- introducerea unei clauze de solidaritate pentru cazurile producerii unor atacuri teroriste și a unor dezastre naturale sau produse de om.

3. *Obiective strategice pentru securitatea europeană*

La Salonic, Înaltul Reprezentant UE pentru PESC și secretar general al UEO Javier Solana a prezentat, la 20 iunie 2003, documentul intitulat „O Europă mai sigură într-o lume mai bună” (*A secure Europe in a better world*), care s-a constituit în *prima schiță a unui concept strategic al viitoarei Uniuni Europene extinse*¹⁷.

Documentul procedează la o analiză a mediului de securitate, identifică obiective strategice și propune politici menite a răspunde principalelor provocări și amenințări la adresa securității. În această din urmă categorie sunt incluse conflictele regionale, sărăcia, foamea, epidemiile, refugiații și migrația masivă, corupția, dictaturile, schimbările climaterice și dependența energetică, precum și „noile amenințări” reprezentate de terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, „statele eșuate” (*failed states*) și criminalitatea organizată.

Obiectivele strategice pe care le propune Uniunea Europeană sunt în număr de trei:

- „contribuția la stabilitatea și buna guvernare în vecinătatea noastră imediată”;
- edificarea „unei ordini internaționale bazate pe multilateralism eficace”; și
- un răspuns adecvat vechilor și noilor amenințări.

În raport cu acestea din urmă, documentul subliniază că „prima linie a apărării” va fi adesea în afara ariei UE și că europenii „trebuie să fie gata de a acționa înainte de producerea unei crize” – formulări ce înscriu conceptul strategic european în logica abordării preventive enunțată, în septembrie 2002, de noua Strategie Națională de Securitate a SUA, chiar dacă nu se menționează explicit posibilitatea atacului preventiv, ca în cazul documentului american.

Nu în ultimul rând, conceptul subliniază necesitatea ca Europa să-și asume un spectru mai variat de misiuni care să includă, pe lângă sarcinile Petersberg, operații comune de dezarmare, sprijin pentru țări terțe în combaterea terorismului și reforma sectorului de securitate.

Față de noile provocări la adresa securității, Europa poate aduce, atât direct, cât și indirect, un plus de stabilitate, deoarece riscurile apariției unei confruntări militare tradiționale pe continentul european s-au diminuat semnificativ.

Explicația acestei evoluții rezidă în două aspecte:

- interesele și obiectivele de securitate actuale ale statelor europene nu sunt generatoare de stări conflictuale, dimpotrivă ele favorizează cooperarea și solidaritatea;
- mediul de securitate internațional este influențat pozitiv de procesele de integrare europeană și euroatlantică, în fapt de extinderea comunității statelor care împărtășesc și promovează valorile democrației și economiei de piață, în contextul adâncirii colaborării regionale.

Față de amenințările de tip nou la adresa securității, Uniunea Europeană poate răspunde prin trei obiective strategice:

- **asigurarea stabilității și bunei guvernări în vecinătatea imediată.** Aceasta va implica extinderea zonei de securitate din jurul Europei și asigurarea că statele din această zonă (Europa de Est, Balcanii de Vest, statele din zona Mediteranei) sunt bine guvernate. Acest obiectiv va implica, totodată, continuarea și dezvoltarea implicării Europei în soluționarea conflictului arabo-israelian;
- **crearea unei ordini internaționale bazate pe un multilateralism eficace.** Într-o lume caracterizată de globalizare (amenințări globale, piețe globale, mijloace mass-media globale), securitatea și prosperitatea depind de existența unui sistem multilateral eficace. De aceea, unul dintre obiectivele Uniunii Europene trebuie să fie dezvoltarea unei societăți internaționale puternice, caracterizate de existența unor instituții internaționale eficiente, precum și de existența unei ordini internaționale bazate pe respectarea legilor, în primul rând a principiilor înscrise în Carta Organizației Națiunilor Unite. Calitatea societății internaționale depinde de calitatea guvernelor ce o compun. Cea mai

¹⁷ „A European strategic concept-defence aspects”, pp. 10, 12-15.

bună apărare pentru securitatea europeană este dată de existența unei lumi formate din state democratice bine conduse. De aceea, răspândirea bunei guvernări, combaterea corupției și a abuzului de putere, instaurarea domniei legii și protejarea drepturilor omului sunt cele mai bune mijloace de a întări ordinea mondială. În acest context, un element important al acestei noi ordini internaționale este considerată a fi cooperarea transatlantică în cadrul NATO;

- **pregătirea unui răspuns la amenințările de tip nou.** Acest răspuns a inclus pachetul de măsuri antiteroriste adoptat după 11 septembrie 2001, sprijinirea măsurilor de neproliferare a armelor de distrugere în masă și asistarea statelor cu structuri slabe sau instabile din Balcani, Afganistan, Timorul de Est și Africa. Identificarea unor răspunsuri la noile amenințări trebuie să pornească de la faptul că acestea survin adesea la mari depărtări, sunt mai dinamice și mai complexe. De aceea liniile de apărare vor trebui de multe ori să se afle în străinătate. Caracterul dinamic va necesita mutarea accentului pe prevenirea crizelor și a amenințărilor. Caracterul complex va necesita și soluții pe măsură care vor include controlul exporturilor, presiuni economice, politice sau chiar militare. Uniunea Europeană dispune de toate instrumentele pentru adoptarea unor astfel de soluții complexe.

Pentru ca politica de securitate și apărare a Uniunii Europene să defină mai eficace este necesar ca Uniunea Europeană să devină mai activă în urmărirea obiectivelor sale prin mijloace civile sau militare, mai coerentă prin unirea eforturilor și prin asigurarea unității de comandă în caz de criză, mai capabilă prin alocarea unor resurse mai mari, evitarea duplicărilor, coordonarea mai bună a resurselor existente.

În realizarea obiectivelor sale de securitate și apărare Uniunea Europeană nu va putea face abstracție de necesitatea menținerii unor relații privilegiate cu SUA. În același timp însă, Uniunea Europeană va trebui să își dezvolte colaborarea cu alți actori importanți de pe scena mondială. În acest sens se vor dezvolta relații strategice cu Rusia, Japonia, China, Canada și India, fără ca vreuna din aceste relații să aibă un caracter de exclusivitate.

Totodată, Uniunea Europeană va trebui să manifeste deschiderea necesară pentru dezvoltarea unor parteneriate active cu orice țară care îi împărtășește scopurile și valorile și care e gata să acționeze pentru apărarea acestora. Prin această abordare Uniunea Europeană poate contribui semnificativ la realizarea

unei sistem de securitate multilateral care să permită edificarea unei lumi mai prospere, mai echitabile și mai sigure.

De asemenea, este necesară o Strategie Europeană de Securitate cu o atenție sporită pe capacitatea UE de a-și asuma misiuni de tip strategic în funcție de intensitatea conflictelor.

4. *Politica de securitate și apărare a României din perspectiva PESA*

4.1 *Poziția României față de Politica Europeană de Securitate și Apărare*

Printre primele capitole de negocieri deschise de România cu Uniunea Europeană după începerea negocierilor de aderare, la 15 februarie 2000, au fost Capitolul 26 (Relații externe) și Capitolul 27 (Politica Externă și de Securitate Comună, PESC). Aceste capitole au fost închise provizoriu încă din iunie 2000.

În Documentul de poziție a României la Capitolul 27 (vezi Anexa 1), referitor la Politica Externă și de Securitate Comună se arată că: „*România este pregătită să accepte și să aplice acquis-ul în domeniul Politicii Externe și de Securitate Comune (PESC) a Uniunii Europene (UE)*. Structurile necesare transpunerii acestuia în practică au fost create, iar politica externă și de securitate a României se bazează pe aceleași principii și are aceeași orientare cu cea promovată de Uniunea Europeană”.

România estimează că nu va avea dificultăți în transpunerea în practică a acquis-ului în domeniul Politicii Externe și de Securitate Comune și va urmări și implementa cerințele ulterioare ale acquis-ului în domeniul PESC.

Formele și mijloacele uzitate de România pentru implicarea în PESA pot fi multiple: consultări periodice pe probleme ale securității europene; participarea la elaborarea deciziilor legate de gestionarea aspectelor militare și civile ale crizelor; implicarea în activitățile curente ale organismelor UE cu atribuții în sfera securității (Consiliul Afacerilor Generale, Comitetul Politic și de Securitate, Comitetul Militar, Statul Major, Institutul de Studii de Securitate al UE etc); participarea la sesiunile Adunării UEO, respectiv ale Adunării Interparlamentare de Securitate și Apărare; participarea la exercițiile și operațiunile de gestionare a crizelor conduse de UE ș.a.

Experiența participării României la Parteneriatul pentru Pace poate fi benefică, din punct de vedere militar, pentru îndeplinirea obiectivelor PESA. De asemenea, relațiile avute cu UEO pot constitui un capital prețios de experiență în cadrul procesului de implementare a PESA.

Potențial, din punct de vedere militar, România se poate constitui într-un pilon important al PESA în partea centrală și sud-estică a continentului european, fapt demonstrat de participarea sa la Forța Multinațională de Pace din Sud-Estul Europei (MPSEE), la Brigada Multinațională cu Capacitate de Luptă Ridicată a Forțelor ONU în Așteptare (SHIRBRIG), la Grupul de cooperare navală în Marea Neagră (BLACKSEAFOR), la constituirea unei brigăzi de menținere a păcii a țărilor din centrul Europei (CENCOOP) și a unor unități militare mixte – un batalion româno-ungar de menținere a păcii, o unitate româno-ucrainiano-ungaro-slovacă de geniu și un batalion româno-moldovean.

Participarea armatei române la operațiuni în sprijinul păcii este un alt element care subliniază viabilitatea organismului militar românesc în plan internațional. Începând din anul 1991 România a participat la mai multe operațiuni de acest tip, respectiv în IFOR/KFOR conduse de NATO în Bosnia și Herțegovina (203 militari), ALBA și MAPE în Albania (un polițist), UNMIK în Kosovo (46 polițiști, 4 experți civili, un ofițer de legătură). Totodată, România participă la misiunile de poliție ale Uniunii Europene (EUPM) din Bosnia și Herțegovina și la operațiunea militară “Concordia” a Uniunii Europene din Macedonia.

4.2 Concluzii și recomandări

- În domeniul politicii de securitate și apărare România poate să se bazeze pe certitudini (calitatea de membru NATO și Parteneriatul Strategic Intensificat cu SUA), fără a adopta însă o atitudine ostentativă sau exclusivă de raliere la punctele de vedere ale NATO și/sau SUA¹⁸.
- România se află în Europa și va fi membră a Uniunii Europene. Ca atare România ar trebui să încurajeze consolidarea PESA și să participe, de o manieră activă, la aceasta.
- Preferința majorității noilor membri ai UE în ceea ce privește relația NATO-UE în sfera securității și apărării este menținerea complementarității. Aceasta va putea însă să fie menținută doar în condițiile în care Politica Europeană de Securitate și

Apărare (PESA) se va dovedi eficientă în prevenirea și gestionarea crizelor și conflictelor din vecinătatea imediată a Uniunii Europene.

- Scenariul cel mai probabil și, în același timp, dezirabil pentru România în ceea ce privește relația NATO-UE îl constituie menținerea complementarității dintre cele două organizații. Se consideră că riscul unui conflict de interese sau de loialități în relația România - SUA/NATO și România – UE este redus, deoarece PESA nu va dispune în viitorul previzibil de posibilitatea angajării efective în operațiuni militare de anvergură. În aceste condiții, România va putea participa, de exemplu, la operațiuni de menținere a păcii în cadrul PESA și la operațiuni militare de orice alt gen alături de NATO/SUA.
- În contextul extinderii de după 2007 a UE, vecinele la est ale României (Ucraina, Republica Moldova) vor dobândi dublul statut de frontieră estică a „noii vecinătăți” a UE și frontieră vestică a ”străinătății apropiate” a Rusiei. Noua situație geopolitică necesită o atitudine pro-activă a României în politica „noii vecinătăți” a UE, inclusiv în ceea ce privește gestionarea „conflictelor înghețate” din spațiul CIS, precum cel din Transnistria.
- România s-a angajat ferm și explicit în lupta împotriva terorismului. Această poziție va putea fi utilizată pentru a justifica orice alăturare mai pronunțată de polul NATO/SUA care nu ar reflecta în mod necesar și poziția Uniunii Europene. De asemenea, sub egida luptei împotriva terorismului, România va putea dezvolta relații de cooperare militară și cu țări din alte zone geografice (Japonia, China, America Latină).
- România poate să se constituie într-un factor activ al implementării PESA prin resursele umane și logistice de care dispune, precum și prin experiența acumulată în cadrul misiunilor de menținere a păcii și a cooperării militare în plan regional.
- Pentru a spori șansele unei contribuții relevante în cadrul PESA, România poate promova și aplica conceptul cooperării inter-agenții în prevenirea și gestionarea crizelor. Din punct de vedere instituțional, prioritară rămâne înființarea unui Centru Național de Management al Crizelor, precum și a unui Centru Regional de Management al Crizelor la București.
- Pornind de la principiul cooperării structurate prezentat în proiectul Constituției Europene, România va identifica țările care sunt dispuse să își asume obligații militare mai ferme (*more binding commitments*) în cadrul noilor misiuni de tip Petersberg și să încerce o apropiere în cooperarea militară cu acestea. În măsura posibilităților România ar trebui să constituie efective militare

¹⁸ Liviu Mureșan, Adrian Pop, Florin Bonciu, *op.cit.*, pg. 97-99

dedicate special misiunilor de tip Petersberg (altele decât cele dedicate relației cu NATO). Apreciem că participarea semnificativă a României la operațiuni militare sub egida PESA ar fi de natură a crea o atitudine favorabilă României în rândul celorlalte țări europene;

- România ar trebui să sprijine constituirea Agenției Europene privind Dezvoltarea Capacităților de Apărare, Cercetare, Achiziții și Armamente (EARMCA);
- Este necesară înființarea, în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și a Ministerului Apărării Naționale, a unor departamente specializate pentru implementarea obiectivelor PESA și furnizarea expertizei necesare luării unor decizii adecvate în domeniu. Totodată, la nivelul Guvernului se poate organiza un Departament pentru politica europeană și euro-atlantică de securitate și apărare cu rol de coordonare a eforturilor și de punct de contact pentru inițiativele de cooperare internațională.

ANEXA 1
DOCUMENT DE POZIȚIE
CAPITOLUL 27: POLITICA EXTERNĂ
ȘI DE SECURITATE COMUNĂ

România este pregătită să accepte și să aplice acquis-ul în domeniul Politicii Externe și de Securitate Comune (PESC) a Uniunii Europene (UE).

Structurile necesare transpunerii acesteia în practică au fost create, iar politica externă și de securitate a României se bazează pe aceleași principii și are aceeași orientare cu cea promovată de Uniunea Europeană.

România este capabilă și pregătită să participe pe deplin și activ la Politica Externă și de Securitate Comună. Aceasta a fost demonstrată prin participarea activă la dialogul politic cu statele membre UE, desfășurat în cadrul structurilor de politică externă și de securitate ale Uniunii, precum și prin alinierea consecventă și sprijinul manifestat pentru declarațiile, demersurile, pozițiile și acțiunile comune ale UE, deschise participării statelor candidate.

România este membră a Organizației Națiunilor Unite, a Consiliului Europei și a unui număr de alte organizații internaționale. Este, de asemenea, un promotor activ al cooperării regionale prin participarea la o serie de organizații sau grupări regionale, precum Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN), Inițiativă Central Europeană (ICE), Zona Central Europeană de Liber Schimb (CEFTA), Procesul de Cooperare a Statelor din Sud-Estul Europei (SEECP), Procesul de la Royaumont, Inițiativă de Cooperare Sud-Est Europeană (SECI).

România se află într-un stadiu avansat al procesului de rezolvare a tuturor aspectelor legate de relațiile cu vecinii, pe baza dreptului internațional, și s-a implicat într-o rețea de acorduri trilaterale cu vecinii, menite a asigura pacea și stabilitatea în Europa Centrală și de Sud-Est.

Obiectivele înrudite ale securității și stabilității la nivel regional și european, au reprezentat principiul de bază al poziției României în timpul conflictului din Kosovo și RF Iugoslavia, continuând să susțină poziția sa în cadrul Pactului de Stabilitate și în ceea ce privește sprijinul acordat eforturilor UE și NATO de a integra țările fostei Iugoslavii în sistemul predominant de valori din Europa. Obiective și principii similare au fost promovate în timpul președinției României a SEECP

(martie 1999 - martie 2000) și vor fi în continuare promovate pe perioada președinției României a OSCE în 2001.

România împărtășește valorile fundamentale ale Uniunii Europene și ale statelor membre: democrația, statul de drept, respectul pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, protecția minorităților și toleranța religioasă, dezvoltarea unei economii de piață și asigurarea coeziunii sociale.

Politica externă și de securitate a României este canalizată în spre obiectivul integrării europene, aderarea la UE și NATO reprezentând principalele priorități ale tuturor guvernelor care s-au succedat la putere după decembrie 1989, inclusiv al celui actual. Obiectivul integrării europene se bucură de consensul tuturor forțelor politice din România, precum și de sprijinul vastei majorități a populației. România este partener asociat la UEO și, ca membru al Parteneriatului pentru Pace (PfP), a accelerat pregătirile pentru aderarea la NATO, în contextul noului instrument creat după summit-ul de la Washington - Planul de Acțiune pentru Aderare (MAP).

ANEXA 2
Aparținerea la UE și NATO

	UE 25 (2004)	NATO 26 (2004)	UE 27 (UE -25 + România, Bulgaria)	UE 28 (UE -27 + Turcia)
Țări care fac parte din UE și din NATO:				
Belgia	X	X	X	X
Danemarca	X	X	X	X
Germania	X	X	X	X
Franța	X	X	X	X
Grecia	X	X	X	X
Italia	X	X	X	X
Luxemburg	X	X	X	X
Olanda	X	X	X	X
Bulgaria	-	X	X	X
Estonia	X	X	X	X
Letonia	X	X	X	X
Polonia	X	X	X	X
Portugalia	X	X	X	X
România	-	X	X	X
Slovacia	X	X	X	X
Slovenia	X	X	X	X
Spania	X	X	X	X
Republica Cehă	X	X	X	X
Turcia	-	X	-	X
Ungaria	X	X	X	X
Regatul Unit al Marii Britanii	X	X	X	X
Țări care fac parte din UE, dar nu sunt în NATO:				
Finlanda	X	-	X	X
Irlanda	X	-	X	X
Malta	X	-	X	X
Austria	X	-	X	X
Elveția	X	-	X	X
Cipru	X	-	X	X
Țări care fac parte din NATO, dar nu sunt în UE:				
Islanda	-	X	-	-
Norvegia	-	X	-	-
Canada	-	X	-	-
Satele Unite	-	X	-	-

Dr. Liviu Mureșan este membru fondator și Președinte executiv al Fundației EURISC (Institutul European pentru Risc, Securitate și Managementul Comunicării, București - Zurich – Washington - Moscova). A deținut mai multe funcții în cadrul Guvernului României: Consilier al Primului Ministru, Consilier al Ministrului de Interne ș.a. A fost deputat în Parlamentul României și lider al majorității parlamentare (legislatura 1990 – 1992).

A absolvit cursuri ale Colegiului de Apărare NATO (GFO – 1993) Roma, Institutul de Înalte Studii de Apărare Națională (SICE – 1993) Paris, Academia Internațională de Aplicare a Legii ILEA (2000), Budapesta ș.a.

Ca director adjunct al Colegiului Național de Apărare, Liviu Mureșan a fost primul civil într-o poziție de comandă în Armata Română (1992 - 1994).

În calitate de director de proiect, a condus, lucrările de construcție și lansare a Centrului Regional de Combateră a Infraționalității Transfrontaliere (Centrul SECI), București, 2000.

Dr. Liviu Mureșan este decorat cu Ordinul Național „Steaua României” gradul de ofițer pentru contribuții la reforma sectorului de securitate (01.12.2000).

În prezent, este implicat în mai multe proiecte internaționale în calitate de consilier și analist pe probleme de reformă a sectorului de securitate în România și în alte țări precum și în dezvoltarea de noi inițiative privind securitatea internațională. Este membru fondator al Forumului Mondial de Securitate (W.S.F.) și consilier al Consiliului Internațional de Guvernare a Riscului (IRGC) Elveția.

Dr. Liviu Mureșan este profesor asociat la Academia de Studii Economice București, Universitatea Națională de Apărare, Colegiul Național de Apărare și Colegiul Superior de Siguranță Națională. A publicat numeroase lucrări pe probleme de securitate internațională, managementul instabilității, relații publice internaționale ș.a.

Note:

Note:
